

Державний архів Сумської області

**Роменський дитячий будинок Роменського районного відділу
народної освіти м. Ромни Роменського району Сумської області**

ФОНД Р-6012

Опис № 1-О

1926-1939

ПЕРЕДМОВА

до опису №1-О фонду Р-6012 – Роменський дитячий будинок Роменського районного відділу народної освіти м. Ромни Роменського району Сумської області

З приходом радянської влади у 1918 році дитячі притулки, що існували в дореволюційній Росії на благодійні кошти, декретом Раднаркому були перетворені на державні дитячі будинки й передавались у відання спеціально створених комісій. Для нормування процесу організації мережі дитячих закладів для безпритульних дітей Наркомос видав низку положень, зокрема, «Про дитячу трудову колонію», «Про трудову комуну для підлітків», «Про прийомні пункти», «Про створення відкритих дитячих будинків»

Якщо до революції на соціальний розвиток безпритульних дітей, крім державних, впливали благодійницькі організації та церква, а виховання базувалось на ідеалах християнської моралі та відданості монархії, то більшовики оголосили принципами комуністичного виховання марксизм, класовість, атеїзм, колективізм та інтернаціоналізм. Безпритульні діти були беззахисними перед ідеологічним тиском тоталітарного режиму й виховними експериментами радянської педагогіки. *«Воспитывать у детей чувства советского патриотизма, беспредельной преданности партии, правительству и т. Сталину»* (оп.2, спр.6).

Наприкінці 1930 – початку 1940-х років у дитячих будинках Радянського Союзу почала спостерігатись певна тенденція: вихованців дитбудинків, особливо тих, що були круглими сиротами чи дітьми репресованих «ворогів народу», які не знали своїх батьків, намагалися раніше строку випустити у доросле життя.

Форми виявлення дитячої безпритульності також були різними: жебрацтво, бродяжництво, проституція, правопорушення. Причини виникнення безпритульності й втрати дітьми зв'язку з батьками мали системний характер. Значна частина дітей втратила зв'язок із батьками під час евакуації внаслідок голоду 1921–1923 років. У цілому, якщо на 1919-1920 роки в Україні нараховувалося приблизно 7.600.000 дітей, то 1/8 частина з них була безпритульною (950 тисяч).

Чергова «третя хвиля» безпритульності та сирітства розпочалася в СРСР після виходу в світ наказів НКВС «Об операции по репрессированию жен и детей изменников родины» (15 серпня 1937 року) і «О детях репрессированных родителей» (20 травня 1938 року), згідно з якими жінки «зрадників батьківщини» відправлялись до таборів на 5–8 років, а їх діти – до дитячих будинків.

Після визволення Сумської області для дітей, батьки яких загинули на фронті, у 1944 році створили 8 спеціальних дитбудинків.

З книги Петра Картавого «Світ осиротілих дітей: крізь біль і міфи – до справжності» (Суми. Видавництво «МакДен». 2011):

Довідка Сумського виконкому обласної Ради від 26 травня 1948 року Про хід виконання постанови РМ УРСР №235 від 10 березня 1948 року «Про заходи по ліквідації дитячої безпритульності та бездоглядності» станом на 1-е травня в області було 42 дитячих будинки з загальною кількістю 6230 дітей, з них: спецдитбудинків 8 з кількістю дітей 1666, звичайних дитбудинків 30 з кількістю дітей 4044, санаторних 1 з кількістю дітей 108, шкіл-інтернатів 3 з кількістю дітей 312. У Сумському облвідділі народної освіти життєдіяльність дитбудинків забезпечував сектор із 3 чол.

* * *

У 1926 році було відкрито Роменський дитячий будинок. У 1943 році школа реорганізована в дитячий будинок №1 для дітей-сиріт.

Згідно постанови виконкому Сумської облради депутатів трудящих за № 71 від 12.12.1942 у м. Ромни утворений дитячий будинок на 150 осіб. В додаток до постанови виконкому райради депутатів трудящих від 21 лютого 1944 року дитячому будинку передано приміщення колишнього житлового будинку по вул. Щучки, буд. 23 (колись там були пральня, лазня, їдальня, клуб, які згодом були зайняті під квартири). Організовано допоміжне господарство з передачею дитбудинку землі, коней, свиней, корів.

У 1946 році в розпорядженні будинку було 5 будівель, з них: у 2 будинках жили діти, в інших були кухня, столова, контора, пральня та інші підсобні приміщення. Було 2 майстерні – швейна та чоботарська. Станом на 1953 рік – 5 будівель, з яких три (з них дві дерев'яні) зайняті 19 дитячими спальнями. На кінець 1954 року у дитбудинку було 122 вихованці (74 хлопчики, 48 дівчат).

На виконання постанови виконкому обласної Ради депутатів трудящих № 262 від 4 квітня 1959 року «Про розширення сітки шкіл-інтернатів у 1959 р.» Наказ по Сумському обласному відділу народної освіти від 01 червня 1959 року «Про реорганізацію Правдинського, Путивльського, Роменського і Іванівського санаторного, Роменського № 3 та Миропільського дитячих будинків у школи-інтернати» Роменські дитячі будинки № 1 та № 3 реорганізовані у Роменську школу-інтернат на 210 учнівських місць. (оп.2, спр.89).

За наказом облвно №42 від 07.04.1959 на базі колишньої міської школи №4 та дитячого будинку №1 було створено Роменську школу-інтернат. З 03.05.1959 - школа-інтернат ім. О.А. Деревської.

У повоєнні часи підсобне господарство дитбудинку відіграло важливу роль, бо в державі було сутужно з харчами, більшість яких розподілялась за продовольчими картками.

Станом на 1958 рік дитячий будинок мав таке підсобне господарство свинарник, овочесховище, сарай, птахівник, а саме: коней – 4, корів – 2, телиця – 1, свиней – 76, курей – 30; сад (посаджений у 1956 році – 2,72 га), старий сад – 1 га.

Професійно-трудове навчання вихованців проводилося у майстернях та підсобному господарстві.

Норми харчування на одну дитину 10-12 років у повоєнні роки в інтернатних установах: булки 6 кг, хліба житнього 9 кг, цукру 1,5 кг, крупи (у т.ч. рис) - 3 кг, борошна 0,5 кг, сиру (творог) - 1 кг, молоко – 9 л, сметана 0,5 кг, тваринного масла - 0,9 кг, рослинних жирів – 0,3 кг, риби – 1,2 кг, м'яса – 2,4 кг, оселедця – 0,5 кг, яєць – 1,5 дес., картоплі – 9 кг, овочів – 9 кг, фрукти, ягоди - 4,5 кг, чай – 0,02 кг, кофе – 0,03 кг, повидло – 0,3 кг. З округленням на 1 вихованця – 100 крб.

У 14 років вихованці дитячого будинку випускалися у самостійне життя з мінімальним забезпеченням речами.

У справах є заяви громадян про видачу їм на виховання дітей, здебільше це діти, яких раніш здавали на виховання у дитбудинок, та найближчі рідні – племінники, онуки.

* * * * *

У 2019 році проведено науково-технічну обробку документів постійного терміну зберігання фонду, вдосконалення та переробку описів.

На подальше постійне зберігання були залишені справи: накази та розпорядження Наркомосвіти, обласного відділу наросвіти, по дитячому будинку, домові книги, листування, статистичні відомості, плани та розпорядження щодо виховання дітей, фінансові документи, списки, книги реєстрації та обліку вихованців, особові справи та індивідуальні медичні картки дітей, свідоцтва вихованців про закінчення школи, списки дітей у розшуку, заяви громадян про взяття дітей на виховання, розписки в отриманні дітей, особові справи вихователів, документи по підсобному господарству.

В описах відредаговані заголовки та дати справ, уточнена кількість аркушів, описи передруковано, складено історичну довідку та передмову, акт перероблення опису архівного фонду.

Справи в описах систематизовані за датами. Старі інвентарні описи взяті на облік. На впорядковані документи складено описи № 1 за 1927-1939 роки на 59 справ, опис № 1-о за 1926-1939 роки на 46 справ, опис № 2 за 1946-1959 роки на 67 справ, опис № 2-о за 1946-1959 роки на 67 справ, опис № 3 за 1945-1955 роки на 71 справу, опис № 4 за 1944-1951 роки на 25 справ, опис № 4-о за 1944-1950 роки на 31 справу, опис № 5-о за 1947-1954 роки на 47 справ.

Роменський дитячий будинок
 Роменського районного відділу
 народної освіти м. Ромни
 Роменського району Сумської
 області

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор Державного архіву
 Сумської області

_____Ю. ОЛІЙНИК
 _____2019

Фонд Р-6012

Опис № 1-О
 справ постійного зберігання
 за 1926-1939 рр.

Загальний відділ. Особовий склад

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів справи	Крайні дати документів справи	Кількість аркушів у справі	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1.		Книга по обліку дітей Роменського дитячого будинку за 1926-1934 роки	01.10.1926	16.09.1934	55	
2.		Списки дітей, листування страхаси та свідоцтво про закінчення школи	01.10.1926	04.09.1927	23	
3.		Протоколи педнаради та накази по дитбудинку	21.01.1931	21.05.1936	70	
4.		Облік вихованців та листування про них	09.01.1932	09.1.1932	52	
5.		Заяви та накази про призначення на роботу та звільнення	05.01.1932	16.11.1933	35	
6.		Облік вихованців та листування про них	15.01.1933	31.12.1933	53	
7.		Розпорядження про прийняття дітей до дитячого будинку, свідоцтва та виписки про народження та листування про дітей	19.01.1933	01.12.1934	285	

1	2	3	4	5	6	7
8.		Особисті картки вихованців з «А» до «Л»	1933		217	
9.		Особисті картки вихованців з «М» до «Я»	1933		233	
10.		Арматурні списки Роменського дитячого будинку (важковиховуваних дітей)	01.01.1932	31.12.1932	72	
11.		Книга по обліку дітей Роменського дитячого будинку	1934	1935	52	
12.		Облік дітей, призначення їх до дитячого будинку та листування про них	01.01.1934	15.12.1934	257	
13.		Заяви про прийняття на роботу або звільнення робітників. Накази про призначення на роботу або звільнення вихователів, вчителів та директорів	10.01.1934	09.01.1935		
14.		Особові справи вихованців дитячого будинку	1935		30	
15.		Призначення дітей до дитячого будинку, списки на них, свідоцтва про народження та інші матеріали про перебування дітей в дитбудинку	03.01.1935	16.12.1935	136	
16.		Заяви та призначення робітників та службовців	15.03.1935	22.12.1936	106	
17.		Заяви та призначення робітників та службовців	21.01.1935	31.12.1935	65	
18.		Накази директора по дитячому будинку, призначення, звільнення робітників та інше	21.05.1946	13.11.1936	45	

1	2	3	4	5	6	7
19.		Списки дітей у розшуку, призначення дітей до дитбудинку. Протоколи опитувань та постанови про затримання дітей охороною залізниці. Акти про різні вчинки дітей	27.01.1936	31.12.1936	238	
20.		Списки дітей у розшуку, розшук дітей установами та листування з цих питань	19.01.1936	23.09.1936	47	
21.		Списки дітей дитячого будинку та дітей, відправлених до інших дитячих будинків	01.01.1936	25.03.1936	36	
22.		Особові справи дітей. Частина 1. «А»-«К»	1936	1939	425	
23.		Особові справи дітей. Частина 2. «Л»-«Р»	1936	1937	221	
24.		Особові справи дітей. Частина 3. «С»-«Я»	1936	1939	182	
25.		Накази директора по дитячому будинку з особового складу	01.01.1937	15.02.1939		
26.		Книга наказів по Роменському дитбудинку за 1937 рік	04.01.1937	18.11.1937	99	
27.		Книга наказів директора по дитячому будинку з особового складу	18.11.1937	07.03.1938	19	
28.		Плани та розпорядження про виховання дітей та графіки чергувань вихователів	01.01.1937	16.01.1938	65	
29.		Облік вихованців дитячого будинку та листування про них	07.01.1937	13.12.1937	43	

1	2	3	4	5	6	7
30.		Заяви та накази про прийняття на роботу та звільнення робітників та службовців. Табелі чергувань вихованців	05.01.1937	31.12.1937	161	
31.		Класний журнал 1 класу внутрішньої школи Роменського дитячого будинку Роменського району Чернігівської області на 1936-1937 навчальний рік	1936	1937	65	
32.		Класний журнал. Програма. Робочі плани на кожний день. 1 клас	14.01.1937	17.05.1937	20	
33.		Класний журнал 1 класу внутрішньої школи Роменського дитячого будинку Роменського району Чернігівської області на 1936-1937 навчальний рік	1936	1937	62	
34.		Плани та розпорядження про виховання дітей та графіки чергувань вихователів	01.01.1938	31.12.1938	54	
35.		Заяви та накази про прийняття на роботу та звільнення робітників та службовців	04.01.1938	16.12.1938	104	
36.		Листування про вихованців, заяви, акт про вчинки, характеристики, списки, звинувачувальні висновки та інше	28.01.1938	31.12.1939	90	
37.		Особові справи дітей	1938	1939	85	
38.		Книга наказів директора по дитячому будинку	13.03.1938	02.09.1929	49	
39.		Облік вихованців, листування про них та акт передачі особових справ у м. Путивль	03.04.1939	21.08.1939	19	

1	2	3	4	5	6	7
40.		Заяви та накази про прийняття на роботу та звільнення робітників та службовців. Табелі виходу на роботу	01.01.1939	30.09.1939	128	
41.		Книга обліку робітників та службовців Роменського дитячого будинку	1939		16	
42.		Педагогічна частина. Списки учнів з пояснювальною запискою про роботу школи та протоколи засідання педагогічної ради. План професійно-трудового навчання в майстернях	01.07.1936	11.06.1939	173	
43.		Відомості про роботу внутрішньої школи та майстерень дитячого будинку	01.01.1937	28.05.1938	14	
44.		Підписні листи, статистичні відомості про роздачу облігацій держпозики Зміцнення оборони СРСР	10.03.1939	27.12.1938	19	
45.		Підписні листи, статистичні відомості про роздачу облігацій держпозики «3-а п'ятирічка випуск 1-го року»	15.07.1938	16.06.1939	33	
46.		Особові рахунки робітників та службовців Роменського дитячого будинку	1939		69	

До опису внесено 46 (сорок шість) справ з № 1 по № 46 у тому числі:

літерні №№ _____,

пропущені №№ _____

Укладач опису:

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

О. АНДРЮЩЕНКО

28.10.2019

Перевідна таблиця шифрів фонду Р-6012 опис №1-О

Новий номер справи	Старий номер справи	Новий номер справи	Старий номер справи
1.	1	24.	55
2.	2	25.	61
3.	4	26.	62
4.	7	27.	63
5.	12	28.	65
6.	15	29.	66
7.	17	30.	67
8.	18	31.	92
9.	19	32.	93
10.	21	33.	94
11.	23	34.	74
12.	24	35.	75
13.	25	36.	78
14.	32	37.	79
15.	33	38.	81
16.	39	39.	86
17.	34	40.	88
18.	44	41.	89
19.	46	42.	95
20.	47	43.	96
21.	52	44.	99
22.	53	45.	100
23.	54	46.	103